

Lopend Vuur

blad voor onverhard wandelen

jaargang 20 • nummer 3 • december 2014 • prijs € 2,50

In dit nummer o.a.

- Wandelen in de Lopikerwaard
- Nieuw wandelen in oostelijk Zeeuws-Vlaanderen
- TeVoet maakt 4 km wandelpad weer begaanbaar

Van de redactie

Het jubileumjaar ligt al weer bijna achter ons. Een zwarte bladzijde in dit jaar is het overlijden van onze penningmeester Hans Dannis. Harry Benschop herdenkt hem in dit nummer.

Ruim 200 wandelaars liepen mee met onze jubileumwandelingen en met deze wandelingen boden we een doorsnede van de onverharde wandelmogelijkheden in Nederland, we hebben een impressie van een aantal wandelingen opgenomen. Hoogtepunt van het jubileum was de actie op 8 november, 4 kilometer pad op het eiland Stededijk werd vrijgemaakt en een dag later konden wandelaars (via een

door TeVoet geregelde bootverbinding voor die dag) erop wandelen. We hopen dat het eiland ook in de toekomst voor wandelaars toegankelijk wordt, door een regelmatige bootverbinding of pontje. De vereniging TeVoet blijft ijveren voor betere wandelmogelijkheden in de Biesbosch voor wandelaars, zodat ze, naast de kanovaarders en de fietsers, ook kunnen genieten van dit gebied, zo stil en toch zo dicht bij de Randstad.

Op zaterdag 8 november was er na de werkdag op het eiland Stededijk een feestelijke bijeenkomst in de Stayokay, waar een maaltijd werd genoten en

teruggekeken werd op 20 jaar TeVoet. Daarbij werd een aantal leden in het zonnetje gezet voor hun verdiensten voor de vereniging: een verslag hiervan komt in het april nummer van volgend jaar. Denkt U ook aan het betalen van de contributie voor 2015, een los vel is bij dit nummer opgenomen met de noodzakelijke gegevens, zodat we door kunnen gaan met het promoten van de onverharde wandelmogelijkheden in Nederland.

Veel lees- en wandelplezier gewenst!

Colofon

Lopend Vuur is het ledenblad van TeVoet, vereniging van wandelaars. Het verschijnt drie keer per jaar.

TeVoet, vereniging van wandelaars

- voor meer en betere onverharde wandelmogelijkheden;
- voor behoud en herstel cultuurhistorische paden.

Ons motto, 'onverhard van dorp tot dorp'. Meer informatie op www.tevoet.nl. TeVoet is aangesloten bij de Stichting Wandelnet.

Het lidmaatschap van TeVoet bedraagt € 15,00 per jaar. Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij vóór 1 november schriftelijk is opgezegd bij de ledenadministratie

Redactie Lopend Vuur

Redactieadres: Koningin Emmastraat 51, 4205 BL Gorinchem, tel 0183 622300, redactielopendvuur@tevoet.nl
Ledenadministratie
Voor verhuizingen, aanmelden nieuwe leden: Ledenadministratie TeVoet, Postbus 1376, 3500 BJ Utrecht, ledenadministratie@tevoet.nl
Peter Both (06-29625545)
bankrekening NL49 INGB 0000 3726 85 van TeVoet
KvK nummer 40517799

Secretariaat

Secretariaat TeVoet, Postbus 1376, 3500 BJ Utrecht, info@tevoet.nl

Contactpersonen in de regio

TeVoet werkt met contactpersonen in de regio

- Groningen: [groningen@tevoet.nl](mailto: groningen@tevoet.nl)
- Drenthe: drenthe@tevoet.nl
- Friesland: Ben Rutten, Frittemaleane 16, 8604 XB Sneek, tel. 06-22830730, friesland@tevoet.nl
- Flevoland: Jan Frederik Lubbers, Siriusstraat 3, 8303 ZZ Emmeloord, tel. 0527-697706, flevoland@tevoet.nl
- Utrecht: Ineke Thierauf, Vlasstraat 14, 3572 TT Utrecht, tel. 030-2730658, [utrecht@tevoet.nl](mailto: utrecht@tevoet.nl)
- Noord-Holland: Fred Triep, Zonhovenstraat 29, 1066 MA Amsterdam, tel. 020-6155502, noord-holland@tevoet.nl
- Gelderland: Nico Vlasveld, Evenwijnlaan 11, 6816 RC Arnhem, tel. 026-4457852, mobiel 06-12534316, gelderland@tevoet.nl
- Zuid-Holland: Eeffien Huizing, Bernhardlaan 10, 2851 XD Haastrecht, tel. 0182-501483, zuid-holland@tevoet.nl
- Zeeland: zeeland@tevoet.nl

- Limburg: Diny van Faassen, Ravensbosstraat 23, 6336 XG Arensgenhout, tel. 06-51717810, [limburg@tevoet.nl](mailto: limburg@tevoet.nl)

Bestuur TeVoet

- Voorzitter: vacant
- Katharina Loderer, secretaris/tijdelijk penningmeester (Volkerakstraat 9 II, 1078 XM Amsterdam, 020 4712930, loderer@planet.nl)
- Harry Benschop (Loveren 33, 5111 TA Baarle-Nassau, tel. 013-5902960)

Aan deze Lopend Vuur werkten mee:

Harry Benschop, Bert van den Berg, Rien van den Berg, Peter Both, Michiel Broekman, Jeroen Jacobse, Katharina Loderer, Chris Louwse, Frans Meijdam, Ettjen Modderman, Jan Rijnsburger, Fred Triep, Paul Wesselius.

Vormgeving en opmaak: SMG-Groep Hasselt

Volgend nummer verschijnt in april 2015.

Inleveren kopij **15 maart 2015**.

Inhoud

jaargang 20 • nummer 3 • december 2014

14

18

5

10

20

22

Op de omslag

14

Wandelen in de Lopikerwaard

16

Nieuw wandelen in oostelijk Zeeuws-Vlaanderen

18

TeVoet maakt 4 km wandelpad weer begaanbaar

4

In memoriam Hans Dannis

5

Duivenvoordse polderpad

6

Nieuwe wandelmogelijkheden Biesbosch

8

Rondwandeling vanaf les Deux Ponts

10

Trage wegen in België

12

Terugblik op de jubileumwandelingen

18

Geslaagde actie polder Stededijk

19

100 jaar wandeling Arnhem - Zutphen

20

Wandeling vanaf Mookhoek

22

Pontje Strijbeek is definitief uit de vaart

23

Wandelparadijs Groene Hart in de maak

24

Activiteitenagenda

Hans Dannis: Wandelend ging hij door het leven

Hans was een wandelaar in hart en nieren. Samen met zijn vrouw Margreet was hij vaak op pad, in eigen land of in de bergen, in Zwitserland, in Duitsland. En alles met het openbaar vervoer.

Niet vreemd dat hij zich na zijn voortijdig afgebroken ambtelijke loopbaan wilde inzetten voor die passies. Voor TeVoet heeft hij de – altijd ondankbare – taak van penningmeester en ledenadministrateur op zich genomen. Samen met Margreet zette hij er zich weer een middag aan om te bekijken wie wel of niet betaald had. 'Ik heb weer zoveel postzegels moeten halen', merkte hij dan droogjes op tijdens de volgende bestuursvergadering. Op de manier waarop Hans de boeken van TeVoet bijhield, was nooit iets aan te merken. De kascommissie was altijd vol lof: transparant en tot

de laatste cent keurig verantwoord. 'Ik heb de leden van kascontrole weer mogen ontvangen in de bijzonder ongezellige stationsrestauratie van Meppel', was zijn manier om het bestuur op de hoogte te stellen dat décharge van de penningmeester geen punt zou zijn op de ALV. Ons als bestuur hield hij scherp en onbarmhartig de spiegel voor over hoe de vereniging er financieel voorstond. Vooral het teruglopende ledental baarde Hans veel zorgen. Vooral hoe het verder moest met TeVoet. Daarover had hij een heldere mening die hij op de laatste ALV niet onder stoelen of banken stak: samenwerken

in elke vorm dan ook was voor Hans dé weg.

Veel energie heeft Hans moeten steken in 'de klussen' van TeVoet. Ook hier – terecht – een waarschuwend vingertje: 'Zorg dat het werk goed gebeurt, dat we – als vrijwilligers – de afspraken kunnen nakomen, anders gaat het ten koste van onze naam.' Zo stippelde hij naast zijn eigen levensroute ook, in alle bescheidenheid, de route voor de vereniging uit.

Begin augustus stuurde Hans een mailtje: 'In alle opzichten vervelend om jullie in vakantietijd lastig te moeten vallen met dit bericht'. Het bericht dat hij genoodzaakt was zijn werk voor TeVoet op heel korte termijn af te bouwen. Nog geen zes weken later was hij overleden.

In die weken heeft hij nog zaken afgehandeld. En de administratie tot het laatst toe bijgewerkt. Hans en Margreet, bedankt wat jullie allemaal voor TeVoet hebben gedaan.

Rechter schort uitspraak overweg Heemstede op

In oktober sloot ProRail de spoorwegovergang bij het Laantje van Alverna in Heemstede met grote hekken af. Belangenorganisaties Wandelnet en Fietzersbond zijn daar niet blij mee. Zij pleiten al maanden voor het openhouden van deze overweg voor wandelaars en fietsers. Wij vinden dat de gemeente de toegang moet handhaven en ProRail voor een veilige overweg voor wandelaars en fietsers moet zorgen, aldus Jaap Kamminga van de Fietzersbond. Met de sluiting worden honderden wandelaars en fietsers gedupeerd die dagelijks van de overweg gebruik maken. Op 16 oktober diende in Haarlem een rechtszaak tegen de gemeente Heemstede.

Uitspraak rechter

De belangstelling bij de rechtbank was zo groot, dat de toegang voor veel mensen geweigerd werd. De voorzieningenrechter bleek de situatie ter plekke verkend te hebben en gaf expliciet aan dat de omweg voor wandelaars nu echt een obstakel vormt. Met een zogenaamde 'interactieve behandeling' wilde hij alle belangen horen, ook die van de aan- en omwonenden van het Laantje van Alverna. Een uitspraak over de openbaarheid is vandaag niet gedaan, maar valt voor het eind van dit jaar te verwachten.

Verhokking

De landelijke stuurgroep 'infrastructurele barrièrevorming' is bezorgd over de consequenties van het sluiten van spoorwegovergangen. Nederland verhokt, geeft Ankie van Dijk namens Wandelnet en voorzitter van de stuurgroep aan. Met het verdwijnen van oversteken en de aanleg van wegen ontstaan soms onneembare hindernissen voor wandelaars en fietsers. Twee kilometer omlopen betekent al gauw een half uur wandelen. Bovendien zijn de alternatieven vaak minder aantrekkelijk en minder veilig.

De overweg die dicht is, tenzij de rechter anders beslist

Afspraken met ProRail

De belangenorganisaties voor wandelaars, fietsers en ruiters hebben sinds een paar jaar goede afspraken met ProRail. Voor iedere overweg die dreigt te verdwijnen, wordt advies aan ProRail uitgebracht. Toch lijkt het steeds vaker te gebeuren dat het advies niet wordt overgenomen. De belangenorganisaties vermoeden dat gebrek aan geld daar een belangrijke rol in speelt. Het lijkt er op dat we weer terug bij af zijn: 'De beste overweg, is geen overweg... Wordt vervolgd.'

Vliegende wandelpaden in Midden-Delfland.

Vliegende wandelpaden zijn een nieuw fenomeen in Nederland. Het zijn wandelpaden die over boerenland gaan en tijdelijk met toestemming van de boer geopend worden. Op 16 september 2014 werd er één feestelijk in gebruik genomen. Startpunt was camping de Grutto in Schipluiden, een idyllisch voormalig boeren erf in een omgeving, die eruit ziet als een schilderij van de Haagse School. Vijf mensen onder wie Eef Boeve van TeVoet lieten een duif op, het symbool voor de vrijheid die je op zulke paden ervaart. Daarna liepen we met een veertigtal mensen over een stuk weiland en met een plank over een sloot, een stukje fietspad en terug over de Broertjesdijk.

Vliegende wandelpaden is een initiatief van Agrarische Natuurvereniging Vockestaert (die de boeren bereid vond

Duiven worden opgelaten als symbool voor de vrijheid die je ervaart op deze paden

hun weiland beschikbaar te stellen), stichting Groenfonds Midden-Delfland en gemeente Midden-Delfland.

Wandelliefhebbers kunnen de actuele routes bekijken en downloaden via www.vockestaert.nl.

Foto: Hans de Lijser

Op weg naar het Duivenvoordse Polderpad!

Op 11 maart 2014 was het feest. Het eerste knooppuntenpaaltje nr. 89 van het wandelrouten netwerk Duin, Horst & Weide werd geplaatst door drie wethouders van de gemeenten Voorschoten, Wassenaar en Leidschendam-Voorburg. Deze paal staat aan het begin van het nieuw aangelegde Duivenvoordse Polderpad, dat daarmee ook geopend werd. In september is het knooppunten netwerk verder "uitgerold", dus we kunnen gaan wandelen.

Ik koos een rondje van 11 km, te beginnen bij station Mariahoeve. Bij de uitgang van de fietstunnel langs de Noordelijke Randweg staat aan de kant van Voorburg – Leidschendam naast een groot fietsknooppuntenbord nr. 11 keurig een wandelpaaltje 78. Het lopen langs de spoorlijn richting Leiden is een feest, want onverhard (gras of schelpen) en zeer gevarieerd. Na paaltje 79 moet je het fietspad volgen, onder het spoor door, tot je bij de achteringang van de

Horsten komt. En ja! Daar staat het feestpaaltje 89.

Het landschap ter hoogte van Voorschoten-Wassenaar heeft een structuur met verkeersverbindingen die de vroegere strandwallen volgen: Van noordoost naar zuidwest. Dwarsverbindingen zijn er weinig, want dan moet je door veengebied. Er is wel een fietspad vanaf Duivenvoorde naar Wassenaar, maar dat is erg druk. Daarlangs is nu voor een stukje een prachtig nieuw wandelpad aangelegd met knotwilgen en uitzicht over het weidegebied. Het is niet lang, nauwelijks een km, maar wel een juweeltje. Je loopt verder over een gemaaid wandelpad door de berm en over het fietspad zelf.

In Wassenaar neem je de tunnel onder de Rijksstraatweg door en volgt, bijna voortdurend verhard, bij paal 87 de Landgoederenroute langs straten met villa's en door parken. De markering houdt hier op, want je nadert de gemeente Den Haag. En die is nog niet zover. Via de Zijdeweg steek je de Rijksstraatweg weer over (hier is horeca) en volgt een heel aardig wandelpad langs de Noordelijke Randweg en de rand van Mariahoeve. Zo kom je weer onder het spoor door bij knooppunt 78.

Deze wandeling is uit te breiden met een bezoek aan de Horsten, een prachtig landgoed met weilanden (vogels!), bossen, aan te bevelen in de sneeuwklakjestijd en een seringenberg.

De langste rondwandeling is 6 km. Bij knooppunt 89 kun je erin. Er staat een automaat en je moet met gepast geld betalen. Het kost 1 euro tot 65 jaar en 65+ers betalen de helft. Van september t/m maart is het landgoed op maandag gesloten.

De route die ik gekozen had was leuk en gevarieerd, er is veel moois te zien onderweg en dat vlakbij de stad! Voor de voeten is het alleen minder aangenaam. Ruim de helft van het traject is verhard. Maar niet getreurd. In een veen-weidegebied is dat helemaal niet zo slecht

NIEUWE WANDELPADEN IN DE BRABANTSE BIESBOSCH

In de Brabantse Biesbosch is een mooi nieuw wandelgebied ontstaan. In het kader van Ruimte voor de Rivier wordt een gigantisch stuk in cultuur gebrachte Biesbosch, de Noordwaard, op de schop genomen. Bij hoge waterstanden wordt dat een overloopgebied. Doelstelling is een waterstanddaling bij Gorinchem van 30 cm. Het hele project moet eind 2015 klaar zijn. Maar een deel is al klaar en dat is nu een prachtig wandelgebied geworden. In 3 à 4 uur kan je het hele gebied doorkruisen.

Het gebied van de Jantjesplaat. In het bos aan de horizon loopt een mooi griendpad.

Het gebied

Het gebied is een schiereiland van ca 8 km lang; alleen het eerste stuk is toegankelijk, 5 km lang, 1 km breed. Aan de westkant stroomt de Nieuwe Merwede, aan de oostkant wordt het begrensd door een brede kreek met wel drie van die mooie Biesboschnamen: Noordergat van de Visschen, Gat van den Kleinen Hil en Gat van den Hardenhoek. Het is een open landschap, voormalig weiden en akkerbouwgebied, nu door gaten in de dijken deels onder water gezet. Langs de Nieuwe Merwede en in de ZW-punt liggen oude griendbossen. Als wandelaar ervaar je ruimte: lucht, water, vogels. Aan de westkant is de machtige stroom van de Nieuwe Merwede grotendeels aan het oog onttrokken door de griendbossen, je ziet er glimpen van. Aan de oostkant loop je hele stukken over kades, uitkijkend over de kreek met de drie namen. Het toegankelijke deel van het schiereiland bestaat uit 2 delen, in het midden samengeknepen tot een doorgang van enkele tientallen meters breed. Het noordelijke stuk heet Jantjesplaat, het zuidelijke Hooge Hof

of Hilpolder; de Jantjesplaat is expliciet voor recreatie ontworpen met veel waterpartijen, graspaden en bruggetjes, bospercelen van wilgen en elzen in aanleg; het zuidelijke deel is stiller, moeilijker toegankelijk, omdat auto's

daar niet mogen komen en de enige parkeerplaats in het uiterste noorden ligt. Het geheel wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

Hoe je er komt

Je kunt er op twee manieren komen, vanuit Dordrecht en vanuit Werkendam. Vanuit Dordrecht rijd je oostwaarts naar De Kop van 't Land, alwaar een veerboot je overzet naar de Brabantse kant; je kunt ook je auto aan de Dordtse kant laten staan en lopen of fietsen naar ons startpunt (1,5 km). Aan land komend aan de brabantse kant ga je bij de T-kruising rechtsaf en bij de volgende splitsing weer rechtsaf, over de Spieringsluis, langs 2 horecagelegenheden naar een grote parkeerplaats. Vanaf Werkendam volg je de borden naar Dordrecht, na ca 9 km ga je niet

Het gemaalhuisje dat toegang geeft tot de Hoge Hof. De bossen op de achtergrond zijn van de Deeneplaat, nu zonder eigen boot nog niet toegankelijk.

Op de kade van de Hoge Hof; uitzicht naar het noorden op het Gat van den Kleinen Hil

rechtsaf naar de pont maar rechtdoor, vervolgens bij een splitsing rechtsaf, over de Spieringsluis, langs 2 horecagelegenheden naar een grote parkeerplaats. Openbaar Vervoer is moeilijk; er rijden een paar bussen per dag tussen Werkendam en Dordrecht, maar niet in het weekend; kijk op internet 9292.nl. De twee horecagelegenheden bij de Spieringsluis zijn in de zomertijd het hele jaar open, in de wintertijd alleen in de weekenden. Een endje terug, 2,5 km van de parkeerplaats ligt het Biesboschmuseum, met koffieautomaat. Het wordt verbouwd en is tot juni 2015 gesloten.

Toelichting op het kaartje

In de eerste plaats: de wandelpaden zijn niet gemarkeerd. Aanbevolen startpunt: de Parkeerplaats (P), ten zuiden van de Spieringsluis. De lange naar het zuiden lopende rode lijn is een geasfalteerde autoweg, alleen toegankelijk voor bestemmingsverkeer maar aangezien deze weg doodloopt en er bijna geen bestemmingen zijn is het een heel rustige weg, en landschappelijk ook mooi. Het gebied aangeduid met Jantjesplaat bestaat uit mooie brede graspaden, open terrein met veel water. De rode weg van de parkeerplaats naar de oostelijke oever is een fietspad, het rode en groene stuk langs die oever is erg mooi vanwege het zicht op het Gat van de Hardenhoek. Het groene pad westelijk van de hoofdweg dat deels langs de Nieuwe Merwede loopt is een al lang bestaand graspad door een oud griendbos. Zeer de moeite waard vanwege de afwisseling met het open landschap, hier opeens een intiem

paadje.

Ga je verder naar het zuiden dan kom je in het gebied van de Hoge Hof. De toegang tot de groene paden is bij een kubusvormig gemaalhuisje, op het kaartje met een vierkantje aangegeven. Parallel aan de rode weg loopt een mooie grasdijk en dan ZO daarvan het rondje om de Hoge Hof een mooie graskade door open waterrijk land. Vooral het stuk langs de oostelijke oever is prachtig met vrij uitzicht op het Gat van den Kleinen Hil. Achter de Hoge Hof ligt de Deeneplaat, een oud griendbos. Die is alleen bereikbaar per boot. Vereniging TeVoet maakt samen met Staatsbosbeheer plannen om een brugverbinding te maken tussen Hoge Hof en Deeneplaat.

Even wachten dus nog.

Als je vanaf de parkeerplaats de paden door de Jantjesplaat neemt, vervolgens over het asfalt naar de Hoge Hof, daar het rondje loopt en nog die parallelkade en als je dan op de terugweg het oude griendpad bij de Jantjesplaat neemt ben je een dikke 3 uur onderweg. Een uitstapje naar het Biesboschmuseum (tot juni 2015 gesloten) heeft twee mooie onverharde wandelroutes.

Pas op! De groene lijntjes van de Brabantse veersteiger tot de Spieringsluis vormen geen doorgaande verbinding, er is daar een groot gat in de dijk gegraven. *Omdat het zo vanzelf op dit kaartje past nog een andere mooie wandel tip, maar nu aan de Dordtse kant. Tussen Oosthaven en Zuidhaven ligt een prachtig net van avontuurlijke wandelpaden, met strandjes en griedbossen en met heel veel modder als het geregend heeft (laarzen aan!). Nog uit te breiden met een rondje om het Zuidplaatje.*

Tot slot

Eind 2015 moet het hele gebied NO van het hier beschreven wandelgebied, de Noordwaard, klaar zijn. Dan zal het nog een tijdje duren voordat alles weer met gras begroeid is, maar het is duidelijk dat daar een heel interessant natuurgebied zal ontstaan. Vereniging TeVoet is al geruime tijd met Rijkswaterstaat, waterschap, gemeente, bewoners en Parkschap in gesprek om een aantal mooie onverharde wandelroutes door dat gebied te realiseren. Je hoort nog van ons.

Op de kade van de Hoge Hof; uitzicht naar het zuiden op het Noordergat van de Visschen

LOPEND VUUR

ROUTE

Rondwandeling vanaf café les Deux Ponts in Oudendijk

Een rondwandeling langs het werelderfgoed De Beemster en met bezoek aan de museummolen in Schermerhorn. De molen maakte deel uit van een molengang, die bestond uit een aantal molens die in vier 'trappen' van een meter het water uiteindelijk in de ringvaart loosden.

Routebeschrijving

Ga vanaf het café de brug over de Beemster uitwatering over, in de richting van de parkeerplek van het café. Ga aan de overkant van de vaart linksaf de grasdijk op. Negeer de eerste en de tweede brug aan je linkerkant. Je komt uit bij het dieselgemaal.

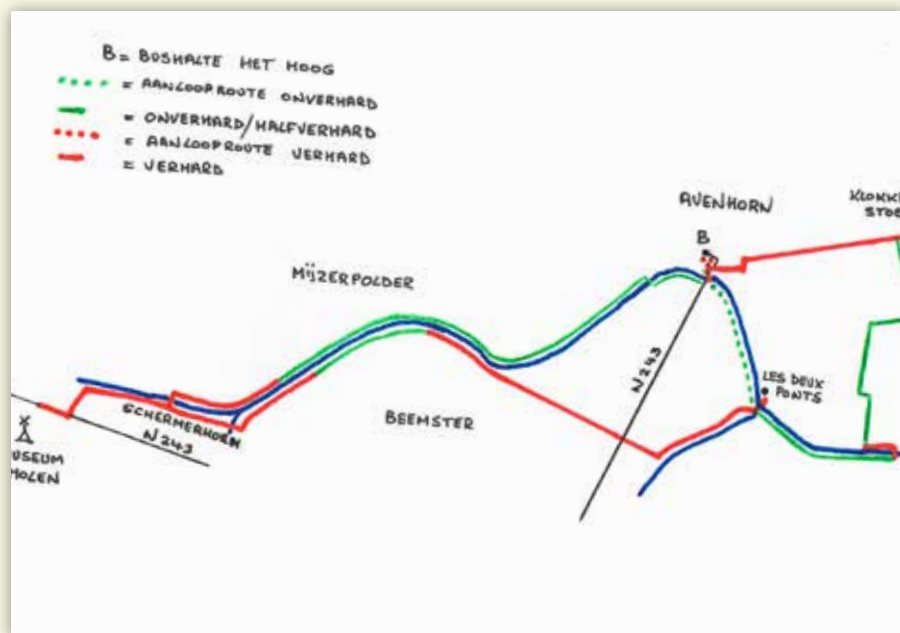
Ga hier via de brug naar de overkant. Aan de overkant van de vaart loop je naar links, totdat je rechts het weilandpad ziet. Ga hier rechtsaf het weilandpad op dat naar Grosthuizen loopt. Het

De Beemster is links van het water

pad kronkelt door het weiland en je steekt daarbij twee keer een wetering over.

Bij het dorp Grosthuizen ga je linksaf de asfaltweg op (je kan even naar rechts gaan om de klokkenstoel te gaan zien, op de plek waar ooit de kerk stond en dan dezelfde weg weer terug). Aan de linkerkant passeer je nog een café.

Loop de asfaltweg af totdat je links een asfaltweg ziet. Ga hier linkaf en ga even verder het fietspad naar rechts in, dat onder de Provinciale weg doorgaat. Ga aan de andere kant van het viaduct direct links het talud op van de provin-

De Molengang bij Schermerhorn

OM TE LOPEN

De route is 21 kilometer lang. Start bij café les Deux Ponts, Slimdijk 2, 1631 DB Oudendijk NH. Als je de museummolen niet bezoekt, wordt de route enige kilometers korter. OV reizigers kunnen vanaf Avenhorn, bushalte Het Hoog, naar de N243 lopen, rechtsaf de brug over en daarna linksaf de graskade nemen die in Oudendijk aan de overkant van les Deux Ponts uitkomt. Voor informatie over openingstijden van de museummolen zie www.museummolen.nl. In Oudendijk is horeca in het café les Deux Ponts (met een mooie bierkaart voor na de wandeling!). Ook in Schermerhorn is er tegenover de kerk een wandelvriendelijk café. De route is het gehele jaar te belopen

ciale weg en ga rechtsaf via de brug de Beemster ringvaart over.

Ga rechtsaf de grasdijk op. Dit is de ringdijk van de Beemster. Na enige tijd zie je een houten voetgangersbrug over de ringvaart.

Ga de brug over en ga aan de overkant naar links. Je loopt nu op de ringdijk van de Mijzerpolder. Nadat de ringdijk een grote bocht naar rechts heeft gemaakt, zie je de volgende houten voetgangersbrug.

We gaan deze brug niet over. Volg de Mijzerdijk. Deze maakt even voor Schermerhorn een bocht naar rechts langs het Zwet. Ga even verderop via een brug aan je linkerkant het dorp Schermerhorn in. Je komt bij de kerk uit. Ga rechtsaf het Westeinde op. Loop het Westeinde af tot het einde, ga voor het water linksaf de Zwartedijk op. Bij de provinciale weg (N 243) ga je rechtsaf het fietspad op. Kruis het water en steek

De graskade voor de aanlooproute naar de bushalte

Brug over de ringvaart

aan de overkant van het water de N 243 over. Hier kan je de museummolen bezoeken.

Na je bezoek volg je dezelfde weg terug tot de kerk in Schermerhorn. Dan ga je niet linksaf, maar dan volg het Oosteinde. Je komt bij de brug over de Beemsterringvaart. Ga naar de overkant van de ringvaart en ga daar linksaf de ringdijk op. Eerst op het asfalt, waar het asfalt naar rechts gaat, rechtdoor grasdijk op en langs de ringvaart blijven lopen. Na enige tijd passeer je weer de houten brug (de brug is nu aan je linkerhand).

Waar de ringdijk van de Beemster een grote bocht naar links maakt, ga je rechtsaf, de Mijzerweg in, een asfaltweg dwars door de Beemster. Na enige tijd kruis je weer de Provinciale weg. Uiteindelijk kom je weer op de Beemsterringdijk aan de oostkant uit.

Ga hier linksaf de dijk op en volg de dijk tot je weer bij de eerste brug uitkomt. Als je deze brug oversteekt, ben je weer bij de parkeerplek van het café.

200ste Trage Tocht

Met de 200ste Trage Tocht Hoenderloo wandel je door heuvelachtige Veluwe bossen, langs een zandverstuiving en over de Hoog Buurlose Heide. Op de Braamberg heb je een fantastisch uitzicht over het uitgestrekte heideveld. Met Trage Tochten is wandelend Nederland 200 gratis, onverharde wandelingen in schitterende landschappen rijker geworden.

Trage Tochten

Trage Tochten hebben inmiddels vele enthousiaste fans. De wandelingen zijn al meer dan 100.000 keer gedownload. Van Trage Tochten zijn een routebeschrijving, GPS-track en wandelkaart beschikbaar.

'Wat ik nu nog de grootste uitdaging vind is om routes te maken die een hoge kwaliteit hebben. Dat zit 'm naast variatie in landschap vooral in zoveel mogelijk onverhard wandelen. Ik hanteer wat dat betreft de standaard dat mijn routes maximaal 30% verhard mogen zijn. Het mooist zijn de routes met verhouding 10-90', aldus Rob Wolfs. Als professioneel routemaker kent Rob Wolfs de mooiste wandelpaden. Met deze kennis zet hij de Trage Tochten uit. De wandelingen variëren van 5 t/m 22 km en lopen in Gelderland, Overijssel, Drenthe, Noord-Brabant en Limburg.

Gratis routebeschrijvingen

In samenwerking met Wandelzoekpagina publiceert Rob Wolfs van WolfsWandelplan Trage Tochten. De routebeschrijvingen zijn gratis beschikbaar op Wandelzoekpagina. Zo hebben vele wandelaars plezier van zijn werk. Trage Tochten vindt u op <http://www.tragetochten.nl>

In Vlaanderen

Trage Wegen

Het derde weekend in oktober is in Vlaanderen traditiegetrouw de Dag van de Trage Weg. Het is één van de activiteiten van de vzw Trage Wegen, de vereniging die zich in Vlaanderen inzet voor veldwegen, kerkwegels, jaagpaden, verlaten treinbeddingen..... Eén ding hebben ze gemeen: ze zijn een paradijs voor wandelaars, fietsers en ruiters.

Dag van de Trage Weg

Dit jaar waren er 118 initiatieven, zeker 20.000 mensen namen deel aan de Dag van de Trage Weg 2014. Op de grootste evenementen zijn tot 900 deelnemers genoteerd. "Nooit eerder waren er zoveel organisatoren." Inhoudelijk coördinator Steven Clays van Trage Wegen: "De Dag van de Trage Weg is een absoluut zwaartepunt in ons werk om Vlaanderen van het belang van trage wegen te doordringen." Het is ook een zware klus voor het kleine bureau – ongeveer 6 fte – van de vereniging. "We hadden dit jaar gehoopt de kaap van honderd initiatieven te halen", aldus Steven. Het ging er ruim overheen. "We hebben alle zeilen moeten bijzetten om de lokale partijen te kunnen faciliteren." Want achter elk initiatief op de Dag van de Trage Weg staat een lokale partij: veel gemeentelijke werkgroepen of (boven) lokale afdelingen van Natuurpunt, ook wel erfgoedverenigingen en dorpsraden, soms een Regionaal Landschap.

Volgend jaar voorziet Steven een verdere groei, wil men andere doelgroepen betrekken en de actiemodellen verruimen. "We willen ook de grens over, bijvoorbeeld gelijkaardige acties in Nederland." Vanuit de ruitersport kwam al de vraag om mee te doen. Steven: "We mikken, naast natuurlijk de openstelling van eerder afgesloten buurtwegen, vooral op een intensiever gebruik van trage wegen." Daarbij beperkt Trage Wegen zich zeker niet tot de recreatieve wandelaar!

Wandelaars en mountainbikers gaan wel samen op een trage weg..

Atlas der buurtwegen

Trage Wegen is in 2002 opgericht. Het is een vzw, een vereniging zonder winstoogmerk. Behoud, aanleg en herstel van 'trage wegen', maar ook het bevorderen dat deze wegen worden gebruikt, zo staat het in de statuten. Plus oog voor de ontwikkeling van natuurwaarden, het cultuurhistorisch belang en landschappelijke waarden.

De rond 1843, na de afscheiding van Nederland, opgestelde Atlas der buurtwegen speelt een belangrijke rol in het werk van Trage Wegen. Alle buurtwegen die toentertijd in en om het dorp, naar de boerderijen of naar nabijgelegen buurtschappen – een echte definitie van buurtwegen is er niet – werden gebruikt, zijn ingetekend. Daarbij is onderscheid gemaakt in chemins (wegen) en sentiers (paden van rond één meter breed). Talrijke buurtwegen zijn in het veld niet meer te zien, hoewel ze nooit officieel zijn afgeschaft.

Net als in Nederland zijn veel buurtwegen bij de opkomst van de auto in onbruik geraakt. Trage Wegen heeft ze toch weer op de (politieke) agenda gekregen. Sinds haar oprichting heeft ze meer dan één op de vier Vlaamse gemeenten begeleid bij een lokaal herstelplan voor trage wegen. "We hebben uitgetekend wat een ideaal 'trage wegennet' in de gemeente is", zegt Steven Clays. Hij noemt dit werk vanouds de corebusiness van de vereniging.

Vanaf 2010 is de Atlas der buurtwegen gedigitaliseerd. Je kunt ze vinden op de websites van de Vlaamse provincies. De Atlassen, elke Belgische gemeente moest haar exemplaar bijhouden, ver-

keerden vaak in erbarmelijke staat. Lang niet altijd zijn ze goed bijgehouden. Als er al procedures tot afschaffing worden gevolgd, moet je heel alert zijn: je hebt maar twee(!) weken om een reactie in te dienen bij de gemeente. Er is sprake dat de Buurtwegenwet op de schop gaat. Trage Wegen is er bepaald niet gerust op hoe dat gaat uitpakken.

Kink in de link

Afgelopen jaren vroegen infrastructurele barrières (door spoor- en snelwegen) ook in Vlaanderen de aandacht. Onder de treffende naam 'Kink in de link' houdt Trage Wegen zich er mee bezig.

Elk geval staat op zich. Trage Wegen heeft geen adviesfunctie bij een voornemen van Infrabel, de Belgische spoorwegbeheerder, om spoorwegovergangen, tunnels of bruggen in buurtwegen te laten vervallen. Soms legt Infrabel ineens en mooie voetbrug aan, op een andere plaats wil ze bestaande tunnels onder het spoor – vanwege het onderhoud, met de veiligheid op het spoor heeft het dan niets te maken – afsluiten (Kapelle-op-den-Bos)

Taaie werk. Dossiers lopen zo lang dat soms de ene na de andere vrijwilliger de moed opgeeft en een lokale, door de gemeente ingestelde werkgroep noodgedwongen moet stoppen.

Andere insteek

In Zemst ten noorden van Brussel zet een werkgroep zich in voor het herstel van een oude verbindingsweg tussen twee dorpen die door verschillende snelwegen is onderbroken. De weg die fietsers nu moeten volgen is niet alleen om, maar ook veel gevaarlijker.

Het opkomen voor zowel fietsers als wandelaars heeft volgens Clays nog niet tot verhitte discussies geleid, al zijn er wel voorbeelden dat ook bij Trage Wegen de wenkbrouwen worden gefronst. Bijvoorbeeld als aan beide zijden van een rivier of kanaal een geasfalteerd fietspad wordt aangelegd.

De insteek van Trage Wegen levert ook andersoortige projecten op. Komend jaar gaat men samen met busmaatschappij De Lijn in Oost-Vlaanderen bekijken of herstel van trage wegen effectief de verbinding naar bushaltes kan verkorten. Enkele weken geleden is een erfgoedproject afgesloten: het Mijnerkerspad tussen Zottegem en Ronse. Het ging in dit project niet zozeer om het 'pad' over spoorlijn 82 – iedere spoorlijn heeft in België een nummer, lijn 82 werd vooral gebruikt door Vlamingen die in de Waalse mijnen gingen werken, de lijn is al lang opgeheven – maar om de verhalen over en herinneringen aan de spoorweg. Het pad loopt zelfs een stuk helemaal niet over de oude spoorwegbedding, want verkocht aan particulieren. Op de laatstgehouden AV werd fier teruggeblikt op dit project 'Sporen in de tijd'. Financiering ervan kwam vooral uit de erfgoedsector.

Financiering

Trage Wegen draait veel op projecten. "Het is niet vanzelfsprekend dat het ons lukt een sluitende begroting te laten zien", stelde voorzitter Willem Boon op de laatste AV vast. "Aan de werving van projecten gaat veel werk vooraf, van het bureau."

Een kwart van haar financiering krijgt Trage Wegen van de Vlaamse overheid. Als 'erkenningsbudget', omdat de vzw

is aangemerkt als 'milieuvereniging'. De nieuwe Vlaamse regering lijkt dit voornog zonder korting te continueren. Ongeveer de helft van de inkomsten krijgt Trage Wegen via projecten die ze voor provincies en gemeenten uitvoert. De Dag van de Trage Weg wordt vooral door sponsoring gedekt. Volgend jaar gaat Trage Wegen uit van een omzet van ruim een half miljoen.

Lokaal

Zelf ben ik via een plaatselijke heemkundekring, deze is lid van Trage Wegen, betrokken bij de vereniging. De Dag van de Trage Weg is inmiddels een vast onderdeel van de Jaarkalender van die Heemkundekring. Afgelopen oktober hebben we een stuk van een oud bedevaartpad opnieuw ingewandeld. Het mocht al meer dan vijftig jaar niet worden belopen. Voor de komende drie jaar zijn er al vastomlijnde ideeën voor de invulling van de Dag van de Trage Weg. Een perfecte actie om het belang van trage wegen onder de aandacht van burgers, verenigingen en bestuurders te brengen.

Kijk voor meer informatie over de vereniging op www.tragewegen.be. Je kunt je ook opgeven voor een e-zine. Die wordt elke maand aan 2600 belangstellenden toegezonden. In Wallonië is sentiens.be actief.

Twee nieuwe klompenpaden bij Kamerik

Op woensdag 16 juli 2014 opende Landschap Erfgoed Utrecht het 59ste en 60ste Klompenpad: het Houtdijkenpad en Graveslootpad.

Het Houtdijkenpad is ongeveer 12 km lang en het Graveslootpad zo'n 8 km. Beide Klompenpaden leiden door het mooie buitengebied van Kamerik. Deze 2 nieuwe Klompenpaden zijn door Landschap Erfgoed Utrecht ontwikkeld en mede dankzij de grote betrokkenheid van Kamerik op de Kaart, diverse financiers, grondeigenaren en vrijwilligers tot stand gekomen. In september 2013 werd het eerste Klompenpad in Kamerik, het Teylingenpad, geopend.

Als je het Houtdijkenpad en Graveslootpad loopt met de bijbeho-

rende folder leer je ook meer over de natuur en de cultuur. Weet je bijvoorbeeld waarvoor het jaagpad langs de Oude Rijn vroeger diende? Of wil je meer weten over cope-ontginningen? Dan lees je hierover en over andere bijzondere natuur en cultuurhistorie langs de route, meer in de folder die bij dit Klompenpad hoort. Ook is er een app ontwikkeld voor de beide routes. Met de smartphone in de hand ontdek je bijzondere plekken en hoor je interessante achtergrondverhalen van het gebied. Een kaart is overbodig, want de app wijst de weg. Meer informatie over het Houtdijkenpad en Graveslootpad en andere Klompenpaden staat op www.klompenpaden.nl.

Uitleg over verdwenen en nog aanwezige buurtwegen op landgoed Wijnendaal bij Torhout.

Jubileumtochten in september en oktober waren voor elk wat wils

Verspreid over september en oktober hebben leden van TeVoet in bijna alle provincies twintig wandelingen georganiseerd ter gelegenheid van TeVoet 20 jaar. Door gevarieerde landschappen: duinvalleien, uiterwaarden, Limburgse heuvels en griendbossen. Langs boerenpaden, tiendwegen en zandstranden. Met veel zonuren en aangename temperaturen. Ruim 200 wandelaars hebben de organisatoren kunnen verwelkomen en langs mooie routes met een hoog TeVoet-gehalte geleid. Dat zijn gemiddeld 10 deelnemers per wandeling. Hier een impressie van een aantal wandelingen:

Delfland

Op 13 september ging Jan Rijsburger wandelen in Delfland. De tocht ging over 3 boerenlandpaden. Een daarvan was alleen die dag via een provisorische brug toegankelijk. Ze pikten nog net de voorbereidingen mee voor de feestelijke opening die dag van de Vliegende wandelpaden (ook wel 'pop-up paden' genoemd) bij natuurkampeerterrein de Grutto. Zie ook het aparte artikel in deze Lopend Vuur. Deze wandeling was in samenwerking met Agrarische Natuur Vereniging Vockestaert georganiseerd.

Blijve wandelaars rond het gebak in Delfland

Groningen

Zaterdagochtend 20 september vertrok een groepje van 13 personen onder de leiding van Eltjo Glazenburg, voor een wandeling rondom Nieuweschans. Eerst wandelden we door de oude

Klassieke Groningse boerderij met grote aantal kleine ramen

vestingstad, kwamen langs een synagoge en gingen naar het reeds 10 jaar bestaande Bos op Houwingaham, aangelegd in het kader van de Ecologische Hoofd Structuur (EHS). Een bijzonder kunstwerk van 7 plateaus is aangelegd in het Bos op Houwingaham. De onder het bos liggende resten van het dorp Houwingaham (verdwenen in de Dollard) zijn zichtbaar in bruin, terwijl de paden, die nu door dit bos lopen getoond worden.

In Delfland alleen op de wandeldag toegankelijk voor TeVoet

Dat bosgebied kan onder water worden gezet bij zeer hoge waterstanden. Op bepaalde plaatsen in de dijk zijn doorgangen, die gesloten kunnen worden. Tenminste één boer was mordicus tegen op dat onder water zetten. Dat toont hij nog steeds in zijn tuin. Hij woont in een klassieke Groningse boerderij met de merkwaardig ogende grote aantallen vrij kleine ramen in de gevel. Na een anderhalf uur kwamen we bij Glasblazerij Glasgalerie Oldambtglas. In de voormalige graanopslag exposeerden glaskunstenaars Tanja de Heus en Johan de Vries hun werk. We besloten de tocht, begonnen in een frisse mist en geëindigd met een stralende zon en zo'n 23 graden C, met koffie en Groningse koek bij Wellnessresort Fontana. Later viel er een enorme plensbui in dit gebied, terwijl er in de stad Groningen vrijwel geen druppel naar beneden kwam.

Limburg/België

Op zondag 28 september was er een rondwandeling van 12 – 16 km vanaf camping De Heerkuil van de Nederlandse Toeristen Kampeerclub (NTKC) in St. Geertruid. 11 aangemelden vertrokken na de warme rijste- en kersenvlaai met de wandelbeschrijving uit het vorige nummer van Lopend Vuur en met een kaart met de ingetokende route de Voerstreek in. Deze kaart werd na afloop ook gebruikt voor een bespreking o.l.v. de belangenbehartiger regio Brabant van Wandelnet (tevens lid TeVoet, Dré Rennen) over de ervaringen van de wandelaars met de verschillende vormen van routemarkering, waarmee tijdens de rondwandeling kennis werd gemaakt (van gekleurde paaltjes tot een digitale beschrijving met foto's van de keuzepunten). Het bleek, dat het knooppunten-systeem van de Voerstreek (dat gebruikt wordt door heel Vlaanderen m.u.v. Belgisch Limburg) ervaren werd als het eenvoudigste systeem. Dit systeem zou gecombineerd kunnen worden met het zeer gedetailleerde en gebruikersvriendelijke systeem van de diverse gemeenten in Zuid-Limburg (gekleurde paaltjes).

Peter Both wandelt in de Lopikerwaard

Eiland van Dordrecht

Op 4 oktober troffen 14 TeVoeters elkaar bij het station van Dordrecht waar Michiel van Mourik Broekman ons opwachtte. Stralend weer, bijna te warm, op weg door de prachtige Dordtse binnenstad naar het Papendrechtse veer. Voor we aan boord van de waterbus gingen, was er nog tijd voor koffie en zelfs appeltaart op het Groothoofd, het beroemde uitzichtpunt over alle rivieren die langs Dordt stromen. Toen met een enorme snelheid over de Merwede naar de Hollandse Biesbosch. Prachtige wandeling door polders over oude dijken naar o.a. de Helsluis waar polder Stedelijk aan grenst die 8 november door TeVoetleden zal worden "schoongemaakt".

Veel springbalsemien onderweg waarvan de zaadjes eetbaar zijn. Het smaakt naar beukenootjes... Enkelen kregen al visioenen van overlevingstochten met paddestoelen en springbalsemienzaadjes, maar zo ver kwam het niet: bij het bezoekerscentrum aten we gewoon onze boterham en dronken water uit onze flesjes ipv uit het Wantij. Met een door zonenergie gedreven pontje werden we overgezet naar een eiland tegenover het bezoekerscentrum en daar liepen we door een grandioze jungle... alleen de te verwachten bevers en ijsvogels ontbraken.. Bomen half in het water, sommigen met waterschildpadden erop, afstervende populieren door hoge waterstand, onhollands en tegelijkertijd erg Hollands, griendwerkershuisjes die je doen beseffen hoe hard het leven geweest is in de vorige eeuwen. Weer terug naar het bezoekerscentrum met het zonnepontje waar de groep splitste in naar huisgangers en teruglopers. De teruglopers liepen onverhard (dankzij TeVoet wordt het gras gemaaid!) langs het Wantij naar Villa Augustus, waar het bier goed smaakte.

Michiel Broekman laat een griendwerkershut zien

Grebbeelinie

Op zaterdag 5 oktober 2014 vertrok een groepje van 15 personen met Bert Quist voor een wandeling langs allerlei Grebbeelinie monumenten. De Grebbeelinie is een van de drie grote Nederlandse waterlinies. Het dal van de vallei, in het Saalien ontstaan door een grote ijssmetsa, was precies het geschiktste vochtige gebied dat in de achttiende eeuw nodig was om een militaire barrière te vormen. Door water in te laten uit de Neder-Rijn zou een waterlinie gemaakt kunnen worden tussen de Grebbeberg en Spakenburg. In 1701 was men al tot de conclusie gekomen dat de Gelderse Vallei moest worden verdeeld in inundatiekommen om het binnenstromende water vast te houden. Sluisjes zouden het water keren en in het verlengde van de sluis werden kaden aangelegd om te voorkomen dat het water om de sluis zou stromen.

Tijdens de jubileumwandeling zijn een

tweetal werken van de Grebbeelinie met een gids van stichting 'De Grebbeelinie' bezocht, het Werk aan de Daatselaar en het grootste fort van de Grebbeelinie: Fort aan de Buurtsteeg, aangelegd in 1786. Deze laatste is een aarden vesting, omgeven door natte grachten. In Renswoude voert de wandeling langs kasteel Renswoude (gebouwd in 1654) met een fraaie baroktuin en de Koepelkerk met een karakteristieke achtkantige koepel. Tot slot is Werk aan de Engelaar bezocht.

Uitleg bij de Grebbeelinie

Slingeren langs de Linge

Op 11 oktober zou Rien van den Berg van Arkel naar Leerdam lopen, maar helaas door financiële perikelen was de pont bij Arkel uit de vaart, zodat nog snel een dag van te voren een alternatief moest worden gevonden. 15 mensen starten nu in Leerdam en lopen naar Vuren. In Leerdam nemen we eerst

Een lekker biertje in brouwerij 't Kuipertje

de Donkere Kade en via een pontje over de Culemborgse Vliet volgen we deze Vliet. In Asperen is er een verrassing: het fort is open en TeVoet trakteert op een drankje. Daarna lopen we via Heukelum naar brouwerij 't Kuipertje. Hoewel er even een verwarring is welke groep we nu zijn (neen, we moeten nog wandelen, dus geen grote proeverij voor ons) genieten we daar toch van een biertje uit de eigen brouwerij. Daarna via de Nieuwe Hollandse Waterlinie naar de bushalte in Vuren, helaas kregen we in de 2e helft van de wandeling een langdurige bui. Tussendoor zagen we nog een obstakel in de route in de vorm van een niet meer gemaaid pad, dit de week erop doorgegeven aan Wandelnet, hopelijk wordt het weer gemaaid, zodat je niet op het asfalt moet lopen!

Goeree Kwade Hoek

Op 18 oktober liepen 30 (een record) deelnemers met gidsen van IVN en Natuurmonumenten de wandeling die

Op het strand bij de Kwade Hoek

Frans Meijdam had georganiseerd. Op <http://annekeonderweg.wordpress.com/> staat een uitgebreid verslag van Anneke Visser van der Kooi, een van de deelnemers van de wandeling. Er was veel te zien op deze wandeling op de grond en in de lucht.

Lopikerwaard

Een echte onverharde groene hart wandeling op 25 oktober onder leiding van Peter Both met modderige kades door eindeloze grasvlakten. Voelde als stiekem lopen langs de rafelranden van Nederland. Zo vlak langs stad en dorpen. De koeien waren blij met ons: eens wat anders te zien dan gras. Peter Both en Ineke Thierauf toonden apetrots de nieuwe paaltjes van het WRKS Groene Hart in Utrecht. Peter was het gelukt om zijn wandeling in veel huis-aan huisbladen in de dorpen te krijgen, dat had resultaat: van de 23 deelnemers, waren zeker 15 mensen uit de omgeving.

Tot slot

Bij de wandelingen waren natuurlijk veel TeVoet leden maar de niet-leden waren meestal in de meerderheid. Dat heeft voor een flinke aanwas van nieuwe leden gezorgd. Misschien zijn ze over de streep getrokken door het fraaie jubileumnummer van Lopend Vuur. Bij de start van de wandeling is dit uitgereikt. De teller staat eind oktober op 25 nieuw leden. Het bestuur en de jubileumcommissie bedankt alle organisatoren voor hun inspanningen. We kunnen terugkijken op twee geslaagde wandelmaanden. Op de website van TeVoet onder Nieuws staan uitgebreide verslagen van enkele van de wandelingen. Bij de samenstelling van dit artikel is gebruik gemaakt van de verslagen, impressies en foto's die door organisatoren of deelnemers van de wandelingen zijn gemaakt.

Hekendorp, een prima wandelstartpunt voor de Lopikerwaard en aangrenzende gebieden.

Dit artikel gaat over de wandelmogelijkheden vanuit Hekendorp in de Utrechtse Waarden, waarbij men zelf kan bepalen hoe lang men de wandelroute wilt maken. Daarbij gaat het van omtrentjes van een paar km tot een dagtocht van 20 of meer km's.

Hekendorp is een dijkdorp tussen Haastrecht en Oudewater, gelegen aan de Hollandse IJssel aan de noordzijde van de Lopikerwaard. Hekendorp is in onze vaderlandse geschiedenis beroemd om het feit dat hier in 1787 Wilhelmina van Pruisen is aangehouden. Patriotten hadden de vrouw van stadhouder Willem V gearresteerd en tijdelijk vastgehouden in de boerderij (nr 33) naast de sluis om haar reis naar Den Haag te beletten. Haar broer, de koning van Pruisen, werd hierover zo boos dat hij met zijn troepen de Republiek der Nederlanden binnenviel om de stadhouderlijke macht te herstellen.

Verder is Hekendorp bekend om zijn Goejanvervellesluis die in 1366 werd aangelegd om de polders ten noorden van de Hollandse IJssel van overtollig water te verlossen. Daarvoor is toen de Enkele en Dubbele Wiericke gegraven die hun water op de Hollandse IJssel konden lozen. Verder had deze sluis een belangrijke functie in de Oude Hollandse Waterlinie. Deze sluis wordt nu gerestaureerd en dat is vanuit het startpunt van de wandelingen prima te bezichtigen.

Hekendorp is een knooppunt waaruit men naar alle kanten prachtige wandelingen kan maken. Naar het westen naar Haastrecht en Gouda, naar het noorden via de Wiericke naar Driebruggen, fort Wierickeschans bij Nieuwerbrug aan

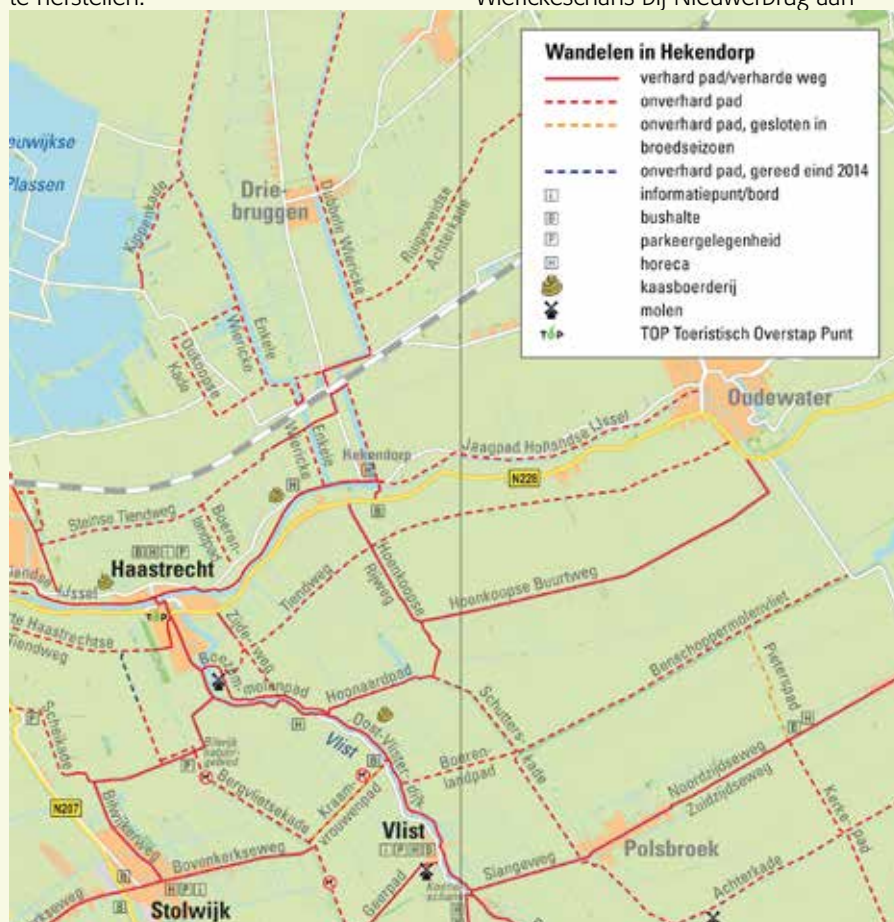
de Oude Rijn en de Reeuwijkseplassen en naar het oosten richting Oudewater en naar het zuiden de Lopikerwaard in richting Vlist of Polsbroek en Polsbroekerdam.

De start van de wandelingen is vanuit café Goejanverwelle in het centrum van Hekendorp naast de Goejanvervellesluis. Hekendorp is te bereiken vanuit Gouda en Utrecht met bus 107 halte Hekendorp - Veer. Vandaar uit loopt men over een fietspad richting Hekendorp, steekt via een fraaie ophaalbrug de Hollandse IJssel over en gaat op de Goejanverwelledijk linksaf. Na 50 meter ziet u de sluis en café Goejanverwelle. Hier kan men prima lunchen of koffie met gebak nemen. Parkeren kan men in de straat langs de Goejanverwelledijk maar men moet dan wel via Oudewater of Haastrecht naar Hekendorp rijden. Er zijn langs de Provinciale weg bij de bushalte ook een paar parkeerplaatsen.

Ik heb gekozen voor de volgende drie wandelingen. Echter aan de hand van de kaart kunt u zelf de wandeling langer of korter maken.

De Lopikerwaard verkennen richting Polsbroek; 19 km

Vanaf café Goejanverwelle linksaf de dijk op richting Oudewater en na 50 meter rechtsaf tussen twee huizen door richting het ophaalbruggetje over de Hollandse IJssel tot aan de Provinciale Weg. Die oversteken (voorzichtig drukke weg!) en rechtsaf het fietspad op tot aan linksaf, de Hoenkoopse Rijweg, in. Na 400 meter rechtsaf een Tienweg in. Na 300 meter staat links een bord Molenvlietroute en Oude Hollandse Waterlinie. Deze route door het weiland volgen tot aan een hek voor een fietspad. Op het fietspad linksaf en vlak voor de eerste brug weer rechtsaf de Molenvlietroute verder vervolgen. Na

Vanuit Hekendorp de beide Wierickes verkennen; 10-12 km

Vanuit café Goejanverwelle linksaf en direct na de sluis het pad beneden langs de Dubbele Wiericke volgen. Dit gaat na de bebouwde kom over in een onverhard pad langs het water. Bij de spoorlijn linksaf en via de tunnel onder de spoorlijn door. Daar de eerste weg rechts, een ophaalbrug over en als de bebouwing aan de linkerkant ophoudt de kade op. Deze blijven volgen tot in Driebruggen. (Halverwege ziet u een pad naar rechts over Ruigeweidse Achterkade, onderdeel van het Holland-Utrechtpad dat van Gouda naar Woerden loopt. Deze niet volgen). In Driebruggen linksaf de brug over en alsmear rechtdoor. Aan het einde van de weg schuin oversteken het fietspad in richting Reeuwijk. Na de brug over de Enkele Wiericke linksaf de Prinsendijk op. En deze helemaal uitlopen tot een asfaltweg die evenwijdig aan de spoorlijn loopt (halverwege is er bij de Molen een prachtig ommetje te maken naar de Oukoopse kade waar u weer vanzelf op de Prinsendijk uitkomt). Daar links en de direct over de Enkele Wiericke weer

1,5 km bij een kruispunt van wandelroutes rechtsaf de brug over en daarna links richting Polsbroek. Bij de Slangeweg oversteken en de route vervolgen via de Achterkade.

Na circa 2 km kruist u het Kerkepad van Cabauw naar Polsbroek en daar linksaf richting Polsbroek. De Noordzijdseweg oversteken en daar het Pieterspad volgen (dit pad is in het broedseizoen van 1 april tot 1 juni gesloten). Aan het einde van dit boerenlandpad via een bruggetje een sloot oversteken en rechtsaf via de kade naar de Damweg. Hier linksaf richting Oudewater. Bij de provinciale weg (N228) linksaf het fietspad op en dit volgen tot aan linksaf de Tiendweg naar Haastrecht. Deze ligt tussen twee huizen recht tegenover de Broedkorf dat aan de overkant van de weg ligt. Deze Tiendweg uitlopen tot de Hoenkoopse Rijweg, daar rechtsaf en via dezelfde weg weer terug richting het startpunt in Hekendorp.

Indien er over het Pieterspad i.v.m. het broedseizoen niet gewandeld kan worden op de Noordzijdse weg rechtsaf tot aan de kruising met de Damweg in Polsbroekerdam. Onderweg prachtige oude boerderijen. Op de kruising linksaf over het fietspad richting Oudewater en in de bocht de route vanaf de kade langs

de Benschopper Molenvliet richting Oudewater weer volgen zoals eerder beschreven.

Van Hekendorp naar Oudewater en terug; 10 km

Vanaf café Goejanverwelle linksaf de dijk op richting Oudewater. Na 50 meter rechtsaf tussen twee huizen door richting de ophaalbrug over de Hollandse IJssel. Vlak voor de brug linksaf het pad langs de Hollandse IJssel volgen tot aan Oudewater. In Oudewater de Reinaldaweg oversteken en langs de Hollandse IJssel blijven wandelen tot een ophaalbrug.

Hier rechtsaf de brug over en daarna de tweede weg links, de Molenwal in. Deze uitlopen tot aan de Provinciale weg, daar linksaf en recht tegenover de Broedkorf de weg oversteken en de Tiendweg naar Haastrecht in. Deze uitlopen tot aan de Hoenkoopse Rijweg, daar rechtsaf tot aan de Provinciale weg (N228) rechtsaf het fietspad op en de weg oversteken bij het ANWB bordje richting Hekendorp. (voorzichtig drukke weg!) Dit fietspad uitlopen, de brug over de Hollandse IJssel oversteken en daarna linksaf en u bent weer bij het beginpunt.

links een kade op. Deze uitlopen tot aan een asfaltweg, daar rechtsaf de tunnel onder de spoorlijn door en daarna bij de eerste weg rechts. Net na het bruggetje over de Enkele Wiericke, links het hek over de kade langs de Enkele Wiericke volgen. Aan het einde bij de Goejanverwelledijk links richting Hekendorp (let op het mooie sluisje van de Enkele Wiericke met de Hollandse IJssel en het klooster van de Passionisten aan de overkant).

Na 500 meter komt u weer bij café Goejanverwelle, het startpunt.

Veel wandelplezier.

Nieuw wandelen in oostelijk Zeeuws-Vlaanderen.

Dit voorjaar is het laatste stuk van wandelnetwerk Zeeuws-Vlaanderen (WNW) "Langs Linies en Kreken" officieel geopend. Dat gebeurde bij "De Vogel" te Hengstdijk. De opening vond plaats rondom een oude trambrug midden tussen de akkers. Twee boerenlandpaden brengen de wandelaars vanaf beide zijden daar naar toe. De (oude) wethouders van de gemeenten Terneuzen en Hulst hadden de eer een laatste tak weg te zagen onder bescherming van medewerkers van de Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ). SLZ is de coördinator van het werk van de vele vrijwilligers, die dit WNW in opdracht van de twee gemeenten en de provincie Zeeland hebben aangelegd.

Meester van der Heyden groeve

Staat-Spaanse Linies

Bij Linies en Kreken worden bij linies de Staat-Spaanse Linies (SSL) uit de 80-jarige oorlog bedoeld, die soms nog heel duidelijk te zien zijn in het landschap. Deze liniedijken tussen de forten worden bewandeld. Denk bij forten hier niet aan stenen gebouwen, maar aan aarden versterkingen, b.v. een aarden

vierkant (dijken) met een lager liggend binnenplein omgeven door een buiten- of zelfs ook nog een binnen-gracht. De Staatse Linies (Nederland) liggen aan de noordzijde van het toenmalig grensgebied. Deze langwerpige strook land was langdurig geïnundeerd, stond dus onder water. Aan de zuidzijde bevinden zich de Spaanse Linies en forten. Deze fortenlinies vormen ook min of meer de grens tussen de klei- en de zand-streek. Dat laatste gebied is te vergelijken met het zand op de grens in Noord-Brabant (Kempisch district). Ook is nog goed op te merken, dat de fortengordel ook de grens is tussen rooms-katholiek en protestants. De 80-jarige oorlog was niet alleen een oorlog tussen "landen", maar ook tussen "geloven".

Heel wat krekens dateren ook uit de tijd van de 80-jarige oorlog. Immers als je land onder water zet (inundeert) zal de

eb- en vloedstroom diepe gaten in het landschap schuren. Niet alleen door menselijk handelen zijn ze ontstaan, ook stormvloeden hadden grote invloed. Op een andere plaats is een binnen gedijkte vaargeul een kreek te noemen. Bedenk Axel, Hulst en zelfs Overslag waren eertijds (zonder sluizen) vanaf de Westerschelde voor schepen, we zouden nu zeggen sloopjes, te bereiken.

De voorlopige kaart van "Langs Linies en Kreken" (het zuidelijke deel) was gratis te downloaden. Nu de kaart het gehele gebied oost Zeeuws-Vlaanderen omvat (t/m de Braakman) is deze alleen tegen betaling van 5,- te verkrijgen o.a. via www.vvzeeland.nl dan Zien & Doen – wandelen – wandelnetwerk.

Opening Langs Linies en Kreken oude tram brug

Variant Grenslandroute

In het zuidelijk deel van "Langs Linies en Kreken", opening 29-10-2010, was de wit/rode markering van GR 5A en GR 122 al op de kunststofpalen van het WNW met speciale metalen schildjes aangegeven, tevens een groot deel van het oude Grenslandpad van voor de opening van de Westerscheldetunnel. Nu het gehele WNW klaar is gaan we deze oude Grenslandpadroute weer oppikken en noemen hem variant. We kunnen dan via een zomerveertje weer oversteken van Perkpolder naar Hansweert. Is het zomerveertje afwezig dan kunnen we via een eerdere splitsing via de Westerscheldedijk naar Terneuzen en de "tunnelbus".

De splitsing van de variant met de hoofdroute vindt plaats bij de baileybrug voor Boekhoute, kaart 8 van de gids, bij kpp 41. Deze variant passeert niet minder dan 7 keer de landsgrens – niet overal is een grenspaal te zien. Kreken, forten en linies komen we volop tegen, zie hier boven. We maken kennis met de nog kleine overgebleven verdedigingswerken van Sas van Gent en met de bijna volledige omwalling van Hulst.

Opening Langs Linies en Kreken boerenlandpad

Saeftinghe

In Sas van Gent zien we hoe smal het kanaal ooit was, de jachthaven, en boven op de grote draaibrug blijkt hoe breed het kanaal nu is. We lopen door natuurgebied Canisvliet en over de rand van Groot Eiland. We volgen na Hulst een heel eind de Liniedijk, die heet hier ook zo.

Hierna wordt er heel wat veranderd aan de (oude) route:

Bij Nieuw-Namen: een grensdijk (Koningsdijk) die nooit een waterkerende functie heeft gehad; de Meester van der Heyden groeve, die we in het zomerhalfjaar kunnen bezoeken, het oudste "strand" van Nederland uit de prehistorie. Oude zand(steen)lagen vertellen de geschiedenis van de zandige heuvel (Kouter) waarop Nieuw-Namen ligt. Als de Westerscheldewaterstand het toelaat, struinen we een flink gedeelte door het grootste brakwaterschor van Europa, Saeftinghe, met een bezoekerscentrum te Emmadorp. Volg anders de buitenteen van de dijk!

Via rustige binnendijken bereiken we Hontenisse (de neus in de Honte = Westerschelde), nu Kloosterzande. Vroeger was hier een uithof van de Vlaamse Cistercienserabdij Ter Duinen (bij Veurne, België). De monniken van diverse abdijen uit België hebben in een ruime omtrek hier veel land ontgonnen en ingepolderd, voor de 80-jarige oorlog. Het enige wat nog van die tijd over is, is het park met de kloosterkapel, nu protestantse kerk. Via de standaard korenmol en een kerkenpaadje verlaten we de bebouwde kom.

Een oude Middeleeuwse slingerdijk brengt ons naar Kampen. Hier lopen we over oude afwateringssluizen die het polderwater eertijds loosden op het Hellegat. Nu ingepolderd, maar toch weer genoemd bij eventuele ontpollering voor natuurherstel van de Westerschelde.

Eenmaal de Westerscheldedijk over gestoken, blijven we op de grens wandelen van land en water, zowel richting Perkpolder (zomerveer www.de-atol.nl) als ook richting Terneuzen. Op de Scheldeboulevard van Terneuzen (was vroeger ook een neus in de Schelde) hebben we een uniek gezicht op snel varende oceaandreuzen met het zonnetje (het licht) in de rug (voor mooie foto's). Ze zijn vergezeld van binnenvaartschepen en plezierbootjes. Op het eind van de pieren of bij de sluisen zelf (Portaal van Vlaanderen) kunnen we die grote schepen bijna aanraken.

Het vervolg van de route kunnen we vinden in de gids van het Grenslandpad. Neem bij het busstation van de Westerscheldetunnel (direct na de sluisen) de tunnelbus, zie kaart 11. Vaart het pontje Perkpolder-Hansweert, dan stap je er af bij de hoofdroute op het eind van de steiger te Hansweert, zie kaart 17. Je voer de Zuider Voorhaven in en stapt aan de westzijde van de boot.

De routebeschrijving van de variant zal alleen bestaan uit de opsomming van de te volgen knooppuntpaalnummers (kpp) en komt op de website aan de rechterzijde bij Grenslandpad als download te staan. Natuurlijk zijn in het veld ook de wit/rode markeringen te zien. De variant volgt tussen Hulst en Terneuzen precies de route, die op het knooppuntennetwerk is ontworpen voor de route ter gelegenheid van het 200 jarig bestaan van Zeeuws-Vlaanderen dit jaar. Zie www.wandelenzvl2014.nl en kijk bij Rondje ZVL. Zie ook het nieuwsbericht d.d. 28 jan. 2014.

We zijn aan deze variant de eerstvolgende maanden nog druk bezig. Dus spaar alle nieuwsgierigheden op, tot alles in orde is en kom dan pas oost Zeeuws-Vlaanderen ontdekken. Een deel van "Het Landje Apart", zoals Zeeuws-Vlaanderen ook wel genoemd wordt. Houd hiervoor de nieuwsberichten van wandelnet in de gaten en kijk geregeld op de website bij Grenslandpad.

Saeftinghe

Jubileum actie te Voet: 4 km voetpad toegankelijk gemaakt

Het was een mooi idee van de lustrumcommissie van Te Voet: als jubileumactie gaan we iets doén, we geven een cadeautje aan wandelend Nederland. Begin september zouden we ergens in Nederland iets héél nuttigs doen, op één dag, een bruggetje bouwen, een pad maken, overstapjes maken, noem maar op. Er werd rondgevraagd naar een mooi en nuttig eendagsproject. In dezelfde tijd verscheen in de lokale pers van Dordrecht het bericht dat een jarenlang getouwtrek rond de polder Stededijk nu eindelijk beslecht was. De gemeente werd eigenaar en de polder zou ter beschikking komen van natuurontwikkeling en extensieve recreatie. Het Parkschap Nationaal Park de Biesbosch wilde de kade die rond de polder liep openstellen voor wandelaars met laarzen aan. Zou het niet een mooi lustrumproject voor Te Voet zijn om die

Zie het resultaat

TeVoet komt in actie

En zo voer op zaterdag 7 november een boot met ruim 30 vrijwilligers, merendeels TeVoet leden naar de polder Stededijk. Een medewerker van Staatsbosbeheer en van het Parkschap deelden ieder van ons een handzaag uit. Bij de eerste anderhalve kilometer was het al goed raak: De kade was totaal onbegaanbaar doordat talloze grote wilgen door ouderdom of stormen omgewaaid waren en over de kade lagen. En daar gingen we met onze handzaagjes aan de slag, eerst de grote takken eraf, maar al gauw bleek het nodig om hele stammen met doorsnedes van 20 à 30 cm door te zagen en dan met man

Polder Stededijk langs de Merwede

kade, die jarenlang dichtgegroeid was te 'schonen'? Het parkschap vond het een goed idee.

Met vereende krachten

en macht zo'n boomstam van de kade te slepen, waarbij soms een van ons zo hard trok dat ie opeens met boom en al van de kade rolde. Er ontspon zich prachtig teamwerk; terwijl een groepje van 8 mensen zo'n omgevallen boomcomplex attackeerde ging de rest vooruit naar het volgende obstakel en was er ook nog een heksesluiters ploeg die de zaak netjes afwerkte. We voelden ons weer kleine jongetjes die gewapend met onze kromme zaagjes, die eruitzagen als vervaarlijke kromzwaarden nu eens even alles mochten. Maar toen er twee uur voorbij waren zegen wij moe en bezweet neer voor een lunchpauze, heerlijk in de zon op de kade. "t Was een prachtige dag en het lukte ons om die dag het hele rondje van zo'n 4 à 5 km af te werken, steeds met in ons achterhoofd, morgen moet het bewandeld kunnen worden.

't Was een mooi idee geweest van de lustrumcommissie en het heeft ook heel mooi uitgepakt, we hebben genoten van het stoere werk en van het idee iets heel nuttigs gedaan te hebben. En er is weer een stukje onverhard wandelen bijgekomen!

De wandelroute op 9 november opengesteld

Ruim 50 wandelaars hebben zich aangemeld om zondag 9 november in polder Stededijk te wandelen. Twee keer vaart de boot de Sterling die dag op en neer naar het eiland. Door het werk van 30 vrijwilligers de vorige dag is het pad over de kade prima te belopen. De gasten van TeVoet genieten volop van het zonnige weer en de prachtige

vergezichten over de polder en het water. De wandelaars kunnen zich moeilijk voorstellen dat onder de laag aarde onder hun voeten chemisch afval zit. Men vindt dat Stedelijk recht heeft op een betere toekomst als natuur- en recreatiegebied. Om de polder permanent bereikbaar te maken zou het mooi zijn als de volgende stap de realisatie van een zelfbedieningspuntje vanaf het vaste land zou zijn.

100 jaar Arnhem – Zutphen

Als onderdeel van de jubileumviering van TeVoet hebben drie leden de honderdjarige ANWB- route van Arnhem naar Zutphen gelopen. We waren benieuwd hoe der weg er in zijn honderdste jaar erbij zou liggen. Op de website www.tevoet.nl onder de weblog zijn de zeven wandeldagen te volgen. Wat hebben we er over te melden?

Het is een mooie route als je naar de landschappen kijkt. In de Kampioenen –het blad van de ANWB – van 4 december 1914 wordt de nieuwe wandelroute aangekondigd: *...‘de nieuwe weg zal dus te Arnhem beginnen en allereerst den beroemden Veluwezoom in de richting van Dieren volgen. In deze streek, misschien de allerschoonste van ons land, is de rechte lijn wel de kortste, maar stellig niet de beste weg..’* Dat is nog voorzichtig uitgedrukt. De route voert in de Veluwe van uitzichtspunt naar uitzichtspunt, in de Achterhoek van het ene kasteel naar het andere buiten. Soms lijkt het begeleidende boekje meer op een kastelengids dan op een wandel-

gids. Deze indrukwekkende gebouwen zijn er noch allemaal. Sommige zijn toegankelijk, terwijl ze dat vroeger niet waren, anderen zijn juist afgesloten, waar je er eerder gewoon langs kon. Met de uitzichten is het minder goed gesteld, meestal staan er bomen voor.

De wegen
De wegen waarover de route voert, zijn er nog bijna allemaal. In de bossen zijn ze onveranderd: onverhard en kronkelig, een genot voor de wandelaar. In het open veld is het meestal anders. De oude klinkerwegen – de straatwegen - en de zandwegen zijn geasfalteerd en soms ook rechtgetrokken. Dat is vooral in de Achterhoek het

geval; daar doorsnijdt ook het Twentekanaal oude verbindingen. Uiteraard is het op deze nieuwe oude wegen veel drukker dan het honderd jaar geleden was.

Hoe ging het honderd jaar geleden Al lopend probeerden we ons voor te stellen, hoe het de wandelaar honderd jaar geleden verging. In elk geval moet zijn uitrusting veel zwaarder zijn geweest dan wij nu gewend zijn. Als ik alleen maar aan het gewicht van rugzak en regenkleding denk, beginnen mijn knieën al te knikken. En stel je voor, je zou ook nog een tent anno 1914 mee hebben! Maar toen was het met de horeca wel beter dan nu. Overall kon de wandelaar aangename rustplaatsen aandoen en hotels waren er ook genoeg, in sommige dorpen zelfs meer dan één.

Het ANWB- pad van loopt van Arnhem naar Deventer, dat is het officiële eindpunt van de route, al wordt de variant naar Zutphen ook aangegeven. Het was de tweede beschreven en gemarkeerde wandeling van de ANWB. De markeringen hebben we gemist, die zijn er niet meer. Gelukkig geeft honderd jaar later de moderne techniek de mogelijkheid, de oude route via GPS toch nog te vinden.

De foto's zijn van Fred Triep.

Katharina Loderer

Wandeling Mook Molenhoek

In 1984 verscheen bij uitgeverij Dwarsstap het wandelboekje 'Nederland 5 km per uur'. Eén van de wandelingen die daarin beschreven is, is een wandeling over de Mookerheide vanaf Plasmolen. TeVoet ging er weer eens lopen. In grote lijnen kan de route nog worden gelopen. Een aantal paden zijn niet meer te belopen of zijn afgesloten.

De wandeling kan nu heel goed worden gestart bij het station Mook Molenhoek, minimaal 2x per uur te bereiken uit de richting Nijmegen of Roermond. Bij het station is ook parkeerruimte aanwezig. Een prachtige wandeling in een geaccidenteerd gebied met natuurlijke heuvels en opgeworpen heuvels in de vorm van schansen. Daarnaast een beek die verlegd is, zodat de Plasmolen van sterk stromend water werd voorzien. Er zijn bij helder weer prachtige vergezichten richting Duitsland en de Maasvallei. Daarnaast bossen en weilanden en akkers. En bijna geheel onverhard, goed aan te reizen per trein en horeca onderweg. Kortom is dit een van de top tien wandelingen van Nederland? Enige nadeel is dat het druk kan zijn met wandelaars en dat delen van de route ook wordt gebruikt door mountainbikers.

Route beschrijving

Bij het station Mook Molenhoek de

De beuken verliezen hun blad⁴

uitgang Mookerheide nemen. Bordje wandelroute Twee Schansenroute volgen. Voor het hek linksaf en bij bordje van Natuurmonumenten rechtsaf trap omhoog nemen. Boven gekomen, linksaf (je verlaat de Twee Schansenroute, die rechtsaf gaat; later kom je van die kant weer terug). Op asfaltweg linksaf door het hek van het jachtslot De Mookerheide. Op asfaltweg even linksaf en direct na bord Molenhoek rechtsaf onverhard pad in. Na ongeveer 350 meter rechtsaf het tweede pad in, door een klaphek, dat in een slinger langs de bosrand gaat. Dit volgen, ongeveer 600 meter lang. Het pad stijgt. Het pad komt uit op een T splitsing, linksaf. Verder langs de bosrand

Rechtsaf een dammetje over

en na ongeveer 150 meter gaat het pad rechtdoor het bos in.

Aan het eind na ongeveer 300 meter rechtsaf een onverhard paadje in, net vóór een asfaltweg (De Biesseltse Baan).

Na ongeveer 300 meter de asfaltweg (Heumense Baan) oversteken en ongeveer 100 meter rechtdoor op een halfverharde weg met een geasfalteerd fietspad.

Eerste pad linksaf, een smal paadje in door sparrenbos (is een mountainbike route met rode marking).

Het pad buigt na 250 meter haaks naar rechts.

Na ongeveer 70 meter bij een kruising linksaf, een pad langs een aarden wal in, je verlaat de mountainbike route.

Na ongeveer 150 meter bij een kruising rechtsaf, rechts een vijvertje.

Ruim 1 km rechtdoor, alle zijwegen negeren, aan het eind wordt het een smal pad.

Aan het einde, ongeveer 100 meter vóór een asfaltweg, rechtsaf bij een groen paaltje met de aanduiding 2,5 en bij twee grote beuken aan weerszijde van de weg.

Pad maakt een bocht naar rechts, even later linksaf een smal pad in. Op T splitsing linksaf, rechtsaf is een aarden wal en daarachter een asfaltweg.

Je loopt naar de kruising en ziet aan de overkant herberg Het Zwaantje.

Vóór Het Zwaantje, linksaf fietspad en asfaltweg (Mookse Baan) op en na ongeveer 100 meter rechtsaf een overstapje over, een bosweg afgesloten met een aarden wal. De bosweg ongeveer 700 meter blijven volgen, alle zijwegen negeren tot de rand van het bos.

Hier linksaf en na bijna 50 meter rechtsaf een paadje in dat door de weilanden loopt. Na ongeveer 150 meter een onverharde weg kruisen met een eikenwal erlangs, rechtdoor.

Op T kruising rechtsaf. Je hebt aan je linkerkant een mooi uitzicht op het Reichswald in Duitsland. Na ongeveer 700 meter op een T kruising linksaf een weggetje naar beneden. Na ongeveer 400 meter maakt dit een knik naar links en gaat weer omhoog. Na het einde van een bosstrook aan je rechterkant, ga je rechtsaf over/langs een afsluitboom, waar borden ruiterspad/stiltegebied en Sint Jansberg (van Natuurmonumenten) staan. Na ongeveer 150 meter ga je het bos in.

Ruim 500 meter verderop het derde pad linksaf nemen, steil naar beneden. Op Y splitsing, na ongeveer 250 meter

OM TE LOPEN

De wandeling is ongeveer 16 kilometer lang en is voor meer dan 95 % onverhard. De wandeling is het gehele jaar te belopen. De route is voor Nederlandse begrippen behoorlijk geaccidenteerd. In de bossen is het soms lastig om te zien wat een weg of pad is, als er veel bladeren of sneeuw ligt. Neem altijd een kaart van het gebied mee. Mocht je de weg kwijt zijn, dan is met behulp van de kaart en markante punten zoals de schansen, de Plasmolen, de St Jansberg en dergelijke weer mogelijk om de route op te pikken. Horeca bij het Zwaantje en de Plasmolen. Het Zwaantje ligt op de grens van Limburg en Gelderland. Vandaar dat de bosbessenvlaai zo lekker was!

linksaf over een pad dat in vele slingers de contouren van het reliëf volgt. Zijpaden naar links negeren. Doorlopen tot een T kruising. Hier rechtsaf, na een tiental meters heb je een weiland aan je rechterhand. Neem het eerste pad rechtsaf, aan het einde van het weiland (pad met wit/rode markering). Steeds rechtdoor, je loopt als het ware op wat ze in de bergen een zadel noemen. Als het pad daalt na een bank, na 75 meter schuin rechtsaf, steil naar bene-

Langs de bosrand

den. Beneden in het dal, ongeveer 200 meter verderop, rechtsaf een dammetje over. Het pad volgen tot een bosweg ongeveer 75 meter verderop. Op deze T kruising verlaat je de wit rode markering en ga je linksaf. Steeds de weg volgen, eerst door het bos, dan langs een beekdal met een weiland, na ongeveer 400 meter zie je links de Plasmolen met een goot, waardoor het water liep, die de molen vroeger in werking stelde. Doorlopen tot vóór de gebouwen van de horeca, hier rechtsaf de Molenweg in. Na ongeveer 300 meter komt deze uit op een verharde weg. Hier rechtsaf en deze ongeveer 50 meter volgen. Vóór de boerderij 't Zevendal rechtsaf weer onverharde weg in. Deze buigt na ongeveer 200 meter bij de bosrand naar links. Na ongeveer 600 meter na de bocht linksaf een weggetje in tussen

de weilanden, dat tussen twee boerderijen gaat (geel rode markering). Aan het eind ongeveer 250 meter verder rechtsaf een verharde weg in (je verlaat weer de geel rode markering). Na 50 meter linksaf een bosweg in dat door een dalletje steil omlaag gaat. Beneden gekomen rechtsaf onverharde weg in. Tweemaal door afrastering heen met een klaphekje. Direct daarna linksaf, klaphek door en voor het houten hek rechtsaf. Je kijkt nu over de Mookerheide en ver uit over het Maasdal. Je gaat rechtsaf en loopt langs de rand van de Mookerheide. Waar een duidelijk pad naar links gaat (met geel rode markering), ga je rechtsaf een onduidelijk pad in dat naar een houten hek leidt dat je al meteen ziet. Dit hek moet je over klimmen (er is geen klaphek). Je komt meteen op een weg naar links die je volgt. Even verderop halfverharde weg oversteken. Rechtdoor een steil pad naar beneden. Onderaan neem je de tweede weg links, een bosweg die omhoog loopt. Doorlopen tot voor een bord van de Scouting de Knollenberg. Hier rechtsaf (verbodsbord voor auto en

motor). Het onverharde pad loopt langs akker en weiland. Na een akker linksaf de wandelroute Twee Schansen volgen. Het wordt een smal paadje langs akker, dan het bos weer in. Op asfaltweg links en daarna rechtsaf Burg. Sengersweg. Eerste viersprong linksaf (je verlaat de Twee Schansenroute). Daarna op kruising rechtsaf een vrij brede onverharde weg in (markering twee witte streepjes op groene ondergrond). Na ruim 400 meter op (tweede) viersprong linksaf. Na 500 meter kom je bij de Mookerschanen. Rechtsaf voor de schans langs. Op T splitsing rechtsaf. Na ongeveer 100 meter linksaf. Aan het eind ongeveer 350 meter verder linksaf een halfverharde weg op. Na ongeveer 75 meter rechtsaf een klaphek door (Natuurmonumenten Heumense Schans). Trap op en de Heumense Schans oversteken. Ongeveer 300 meter aan de rand van het bos klaphek door en daarna linksaf en vind je aan de linkerkant de trap die je aan het begin van de wandeling hebt genomen, waarna je weer naar het station terugloopt.

Over de Mark

Pontje Strijbeek na drie jaar uit het water gehaald

Zo'n half jaar geleden had ik voor dit artikeltje een heel andere kop in gedachten: 'Pontje Strijbeek – een pontje om de grens over te steken?' Het liep anders. Na ontelbare pogingen is het pontje in september definitief uit de vaart genomen.

Natuurmonumenten had het zo goed bedacht. Precies op de grens met België een trekpontje over de Mark, om het beekdal vanaf het water in zijn volle glorie te kunnen beleven. Vlakbij ligt een brug, daarvoor was de nieuwe verbinding over het water niet nodig.

Zeker drie jaar geleden zag ik aan weerszijden van de Mark de twee aanlegsteigertjes voor het eerst. Ter hoogte van Meersel-Dreef, het eerste dorp over de grens. Geen pontje te bekennen. Geen enkel bord of aankondiging wat hier stond te gebeuren. Totdat in het blad van de lokale natuurvereniging Zijdeveld terloops aankondigde dat Natuurmonumenten het pontje nu echt binnenkort in de vaart zou brengen. Je zou het op het eerste zicht niet zeggen, zeker als je keek naar de grenspaal: het pontje moest dus toch in Nederland liggen. In Strijbeek, een buurtschap aan de Nederlandse kant van de grens, niks Meersel-Dreef. Bij het rechte trekken van de Mark is de rijksgrens niet gewijzigd. Vandaar dat de grenspaal leek aan te geven dat de aanlegsteiger op de westoever in België lag.

'Structurele oplossing'

Ik ben er in het daarop volgende jaar een paar keer de Mark mee overgesto-

ken. Echt leuk. Maar het pontje lag meer aan de kant, of nog vreemder midden op het water. Steeds was het stuk. Fietzers, op de westoever ligt een zeer druk bereiden fietspad, reden teleurgesteld verder.

Het pontje zou terugkomen, verzekerde Natuurmonumenten mij. "Nog een paar maanden geduld. Er wordt gewerkt aan een structurele oplossing." In die tijd werd het Grenslandpad herzien. Ik deed de suggestie het dorp Meersel-Dreef – wie over het Grenslandpad wandelt, moet toch wel dit bijzondere grensdorp aandoen – en het pontje in de nieuwe route op te nemen. Met Natuurmonumenten werd afgesproken dat wandelaars vanaf het pontje konden doorsteken naar een veldkapelletje en daar de route weer oppikken. Door een wei, langs een jonge houtwal en over een akker. Natuurmonumenten heeft er nog een draaihekje en een overstapje voor geplaatst en een stukje houtwal gekapt. Het regionale wandelnetwerk is ervoor aangepast.

Groot was dan ook de teleurstelling dat de padcoördinator van het Grenslandpad in augustus meldde dat het pontje er weer uit lag. Het had nog geen half jaar gevaren. Nog vervelender was de mededeling van Natuurmonumenten een dikke maand later dat het pontje niet meer in de vaart komt. 'Telkens duiken er nieuwe problemen op. Het pontje is zelfs een keer (met mensen erop) halverwege de oversteek vast komen te zitten. Ook heeft de hoge waterstand na een hevige bui een storing veroorzaakt; dat had te maken met ondergrondse bekabeling wat niet eenvoudig is te verhelpen.' Heel jammer, niet alleen dat een mooie verbinding wegvalt, maar ook van alle energie (niet

op de laatste plaats vanuit de wandelaars) en centen die erin zijn gestoken.

Alternatief

Toch nog eens gaan praten of de wandelaar vanuit Meersel-Dreef niet op een andere manier bij het veldkapelletje kan komen én het dal van de Mark kan beleven. Met een beetje geluk – realisering van een doorsteek van nog geen honderd meter op Belgisch grondgebied – met een bruggetje over de Strijbeeksebeek en met medewerking van Natuurmonumenten – er heeft ooit een natuurpad gelopen, omdat het nogal in een uithoek lag werd het nauwelijks gebruikt – zou het moeten lukken. Eigenlijk net zo mooi, zo niet mooier, en je hoeft niet over het drukke fietspad langs de Mark. Een eindje stroomopwaarts op de Strijbeeksbeek hebben Staatsbosbeheer en zijn Vlaamse tegenhanger het Agentschap Natuur en Bos met twee bruggetjes natuurgebieden aan beide zijden van de grens met elkaar verbonden. Een grensbeek oversteken hoeft dus geen onoplosbaar probleem te zijn. Gelukkig dat het pontje niet de vorige Lopend Vuur heeft gehaald, want dan had er nu moeten worden gerectificeerd. Het traject zat wel in de jubileumwandeling, maar je begrijpt, daar zijn we toen maar niet meer langsgaan.

Doorgang naar het veldkapelletje

Wandelparadijs Groene Hart

In het Groene Hart van Utrecht en Zuid-Holland worden dit jaar wandelroutenetwerken met een lengte van 800 km aangelegd waardoor er ongekende wandelmogelijkheden ontstaan. Onze vereniging TeVoet is hier nauw bij betrokken.

Wandelen is de meest gebezigde recreatieve activiteit in Nederland, laagdrempelig, goedkoop en gezond waarbij je kunt genieten van natuur en landschap. Daarom wordt er in Utrecht-West, van Abcoude tot Lopik en van Breukelen tot

Oud

Zegveld een wandelroutenetwerk met knooppunten aangelegd. Liefst 600 km aan wandelroutes voorzien van 325 knooppunten. Dit Utrechtse netwerk sluit aan op dat van de Krimpenerwaard (200 km) en op het toekomstige netwerk in het Gouwe-Wiericke gebied.

Het wandelnetwerk in Utrecht-West wordt tussen oktober en december 2014 door Recreatie Midden-Nederland aangelegd in opdracht van drie recreatieschappen: recreatieschap Stichtse Groenlanden, recreatieschap Vinkeveense Plassen en Plassenschap Loosdrecht e.o. Het netwerk wordt betaald uit Europese subsidie (Leader programma Weidse Veenweiden), door de provincie Utrecht en door de drie recreatieschappen. Door de grote inzet van vrijwilligers is het mogelijk het project in korte tijd en met een beperkt budget te realiseren. Zo hebben bijvoorbeeld de Utrechtse leden van TeVoet het routeontwerp gemaakt.

In het project wordt tevens een interactieve digitale wandelrouteplanner ontwikkeld. In deze planner worden eveneens de bestaande wandelroutes (de thematische routes met een routenaam) opgenomen die via de knooppunten zijn te bewandelen. Na de aanleg van het knooppuntensysteem en ingebruikname van de planner

worden de wandelroutemarkeringsborden van de routes van de recreatieschappen en Stichting op de Kaart uit Kamerik verwijderd. Hiermee wordt gehoor gegeven aan de oproep uit het gebied om de verrommeling die door alle verschillende routeborden was ontstaan te verminderen.

Na de uitrol van het knooppuntensysteem in Utrecht-West volgt, naar verwachting, in 2015/2016 de uitbreiding naar de Vechtstreek en het Noorderpark en in 2015 de Stichtse Lustwarande-Oost (Heuvelrug). Landelijk gezien wordt door de keuze voor het aanleggen van routenetwerken en een uniform knooppuntensysteem, in de regio een grote stap voorwaarts gezet.

Nieuw

Wandelnetwerk Bollenstreek

Op vrijdag 3 oktober jl. is het Wandelnetwerk Bollenstreek geopend. Wandelaars kunnen de Bollenstreek nu ontdekken via in totaal 100 kilometer wandelroute. Het netwerk voert deels over onverharde paden, langs kleurige bollenvelden en groene weilanden. Tijdens een zomerse bijeenkomst op het agrarisch bedrijf van veehouder Mart Duineveld aan de Rooversbroekdijk in Lisse werd de routekaart van het wandelnetwerk onthuld door Han Weber, gedeputeerde Groen en Recreatie van de provincie Zuid-Holland. Hij overhandigde de wandelkaart vervolgens aan de wethouders van de samenwerkende Bollenstreekgemeenten en aan portefeuillehouder Kees den Ouden van Holland Rijnland. Regionale samenwerking De bestuurders prezen allen de samenwerking tussen overheden,

agrariërs, wandelaars en vrijwilligers, waardoor het wandelnetwerk mogelijk is gemaakt. Voorzitter Jan Hoogeveen van de Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging Geestgrond schetste de totstandkoming van het wandelnetwerk, die in totaal zeven jaar heeft geduurd.

Door het boerenland

Vervolgens liep het gezelschap via het weiland met Wim Turnhout van Geestgrond. Daar onthulde gedeputeerde Weber een naambord op het 'Duineveld-bruggetje'. Dit staat symbool voor de medewerking van de agrariërs in de Bollenstreek, die wandelaars toelaten op hun bollenland of weiland. Het onderhoud van het Wandelnetwerk Bollenstreek wordt verzorgd door de gemeenten. Vrijwilligers gaan de paden en routes in de gaten houden.

100 kilometer wandelroute

Het Wandelnetwerk Bollenstreek is een netwerk van in totaal 100 kilometer bestaande en nieuw ontwikkelde wandelroutes in zes gemeenten. Daarvan gaat 40 km over onverharde paden en 9 km over agrarisch land. Hiervoor zijn boerenlandpad contracten afgesloten met de agrariërs. In het landschap zijn markeringen, bruggetjes en overstapjes over hekken aangebracht. Ook kun je met trekpontjes de Leidsevaart oversteken.

Wandelkaart

Er is een folder met wandelkaart gemaakt, waarop het hele netwerk te zien is. Daarin staan ook suggesties voor 20 ommetjes en 3 dagwandelingen. De wandelkaart is gratis verkrijgbaar bij de gemeentehuizen en toerisme-centra in de Bollenstreek. Bovendien is de kaart gratis te downloaden op www.bollenstreek.info/wandelen

1. Zondagen 21, 28 december 2014 en 4 januari 2015 SNERT-Winterwandelingen.

Start : 14.00 uur
Plaats : Eetcafé Les Deux Ponts, Slimdijk 2 in Oudendijk NH
Lengte : 7,5 kilometer
Duur : ongeveer 2,5 uur
Kosten : € 3,50 p.p. en kinderen tot 12 jaar € 2.00
          met erwtensoep € 8,50 p.p.
          en kinderen € 7,00
Georganiseerd door eetcafé les Deux Ponts,
zie www.lesdeuxponts.nl
Honden niet toegestaan!!

2. Zondag 11 januari 2015 Nieuwjaarswandeling 2015 Rondom Haastrecht

Bijna geheel onverharde wandeling over hout- en graskades, tiendwegen en door weilanden. Kom kennismaken met het nieuwe bewegwijzerde wandelnetwerk Krimpenerwaard, waarin uiteraard het werk van TeVoet terug te vinden is.

Rondje Haastrecht (13.6 km) met aanlooproute vanaf NS-station Gouda-Goverwelle (6 km).

Verzamelen NS-Gouda-Goverwelle 11.10.
Koffiepauze Haastrecht 12.30-13.00 in Hotel–Eetcafe Over de Brug
Veerlaan 1.

Mogelijkheid om in Haastrecht om 13.00 uur aan te sluiten. Na afloop borrel.
Honden kunnen niet mee.
Terugreis met bus 107 naar Gouda-NS (2x per uur).
Aanmelden niet nodig. Info tevoet@zuidholland.nl

3. Zaterdag 31 januari en zondag 1 februari 2015 Fiets- en wandelbeurs in Amsterdam

4. Zaterdag 9 mei 2015

Algemene ledenvergadering van onze vereniging, tijd en plaats zie het april nummer 2015 van Lopend Vuur en tzt op de website www.tevoet.nl

De redactie wenst alle leden

en lezers goede feestdagen en een mooi wandeljaar 2015!

